

Mediteran kakav bi trebao biti- učesnici projekta "Baština" posjetili Provansu

U okviru projekta „Baština- pokretač razvoja“, koji se sprovodi kroz IPA program prekogranične saradnje Crne Gore i Hrvatske, finansiran od strane Delegacije Evropske unije, 31 predstavnik partnera i saradnika na projektu boravio je u periodu od 10. do 15. septembra 2013.godine na studijskom putovanju kroz Provansu, dio regije Alpes-Provence-Cote d'Azur na jugu Francuske.

Funkcionalni lider projekta, čija je realizacija započela u martu ove godine, je Opština Tivat, dok je vodeći lider sa hrvatske strane Zavod za prostorno uređenje

Dubrovačko-neretvanske županije. Sa crnogorske strane, partneri na projektu su i Expeditio, centar za održivi prostorni razvoj iz Kotora, te Kulturno-zavičajno udruženje Napredak Gornja Lastva, dok su sa hrvatske strane to Regionalna razvoja agencija Dubrovačko-neretvanske županije- DUNEA i ECOVAST- hrvatska sekcija Evropskog vijeća za sela i male gradove. Na putovanju su bili i predstavnici saradnika na projektu

U kontekstu ciljeva projekta, a to su adekvatan tretaman i valorizacija prirodnog i kulturnog naslijeđa u Boki i širem području Dubrovnika, studijska posjeta Provansi imala je za cilj da se učesnici upoznaju sa dobrim iskustvima svojih domaćina. Provansa je izabrana kao podneblje prirodno i kulturno veoma slično našem. Kroz četiri veoma aktivna dana, sa gustim rasporedom obilazaka, predavanja i susreta, učesnici su imali priliku sagledati na terenu primjer Provanse kroz nekoliko segmenata, kada je upravljanje prostorom u pitanju.

Posjeta regionalnom parku Calanques (Kalank), odnosno skupini ostrva Frioul (Friol) u okviru parka, bila je prilika saznati kako se štiti i upravlja prirodnim i kulturnim vrijednostima. Dijelom ovog područja upravlja Conservatoire du Littoral (Konzervator du litoral- Obalni konzervatorijum), što je pandan našem Javno preduzeću za upravljanje morskim dobrom, ali sa značajno drugačijom politikom i ciljevima. Kako je objasnio Fabris Bernar, koji je u ovom državnom preduzeću zadužen za evropsku i međunarodnu saradnju, zadatak Konzervatorijuma je da upravlja obalnim područjem u vlasništvu države s ciljem da zaštiti njegove prirodne karakteristike, kao i da od privatnih vlasnika otkupljuje prostor uz obalu sa istim ciljem. Tako je bilo i u dijelu solila Giraud (Žiro) na ušću Rone, gdje je Konzervatorijum otkupio solane koje više nisu u funkciji i dao ih na upravljanje regionalnom parku Camargue. Ovaj je predio značajno stanište crvenih flamingosa, ali i brojnih drugih biljnih i životinjskih vrsta. Na farmi La Beligie (La Belig) Stefan Arnasan i David Lazin upoznali su goste sa programima Life+ i Life Mc-Salt, kao i značajem mreže prirodnih staništa „Natura 2000“. Inače, ova farma poznata je po uzgoju bijelih konja iz Camargue, ali prije svega bikova Camargue, gdje se oni već preko dvije stotine godina uzgajaju sa koridu.

U svim razgovorima, kako sa predstavnicima grada Marseja, u čijem se obuhvatu nalaze ostrva arhipelaga Frioul, tako i insitucija o kojima je bilo riječi, primjećuje se da je saradnja lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti sa organizacijama civilnog društva na izuzetno visokom nivou i da na svim instancama postoji iskrena želja i zalaganje da se zaštite prirodna dobra. Isto tako, prepoznato je da adekvatna zaštita i upravljanje donose i ekonomsku dobit, jer broj turista koji godišnje, zbog njihove posebnosti, obiđu ove prostore, prelazi cifru od milion.

Kao najbolji primjer kvalitetnog upravljanja graditeljskim nasljeđem poslužio je grad Arles (Arl), čije je istorijsko jezgro pod zaštitom kao mjesto UNECSO-ve svjetske kulturne baštine. Čitava lokalna ekonomija vrti se oko ove činjenice, a preko 30% budžeta pristiže od njenog korištenja. Po riječima Buzida Sabega, direktora Službe za baštinu grada Arlesa, a ujedno i podpredsjednika ICOMOS-a Francuske, na svaki euro uložen u zaštitu baštine, u gradsku kasu slije se osam eura. Arles je mjesto stalnog boravka mnogih poznatih umjetnika današnjice, a dio svog života u ovom izuzetnom gradu proveo je i jedan od najpoznatijih slikara impresionizma, Vincent Van Gogh.

Primjer izuzetnog upravljanja, kada je graditeljsko naslijeđe u pitanju, je i grad Baux-de-Provence (Bo d Provans), smješten na visokom stijeni u okviru parka prirode Alpilles (Alpij). U ovaj gradić, koji broji 420 stanovnika, godišnje se slije preko 1,5 miliona posjetioca.

S obzirom da je u pilot područjima projekta „Baština- pokretač razvoja“, Boki Kotorskoj i širem području Dubrovnika, trenutno aktuelno pitanje izgradnje golf igrališta, gradonačelnik Boa, gospodin Mishel Fenar, zamoljen je da predstavi njihov projekat golf igrališta, čija je realizacija u pripremi. Interesantno je da u njihovom slučaju nije investitor taj koji je došao sa idejom da u podnožju grada na vrhu stijene, koji je razvijeno poljoprivredno područje, sagradi golf teren, nego je upravo grad tražio partnera za takav projekat. Međutim, izgradnja golf igrališta ni na koji način neće narušiti pejzaž ni njegovu namjenu, već će se maksimalno integrisati - intervencija u prostoru biće minimalna, trase terena pratiće linije oranica i sačuvaće se maksimalno postojeća vegetacija. Jedan od osnovnih principa na kojem su insistirali, kako opština tako i sve nadležne državne institucije, bila je „zaštita pogleda“ tj. vizura tog izuzetnog pejzaža, zbog kojeg veliki broj posjetilaca i dolazi u Bo. Što se smještajnih kapaciteta tiče, igralište neće dovesti do povećanja izgrađenosti prostora- neće nići ni jedan novi objekat! Postojeći objekti, koji su kulturno dobro, biće prenamijenjeni za tu funkciju.

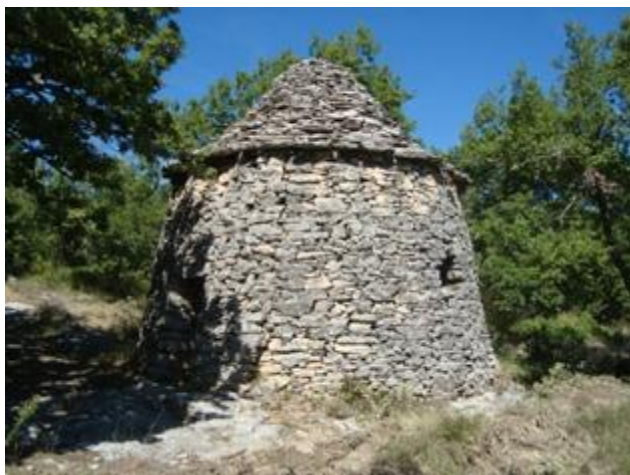
Francuska ima asocijaciju Grand Sites (Gran sit), koja je nacionalni pandan UNECSO-u. Država je prepoznala značaj zaštite posebnosti određenih područja, bogatih prirodnim i kulturnim znamenitostima i njima se upravlja na specifičan način., saradnjom države, kao glavnog upravljača , regija u kojima su Grand Sites smještene, kao i upravama samih lokacija. Svaka intervencija na ovim lokacijama detljano se promišlja na svim instancama. Jedan od Grad Sites je i Grand Site Sainte-Victoire, u okolini grada Aix-en-Provence (Eks), čiji je direktor, Filip Menj, predstavio način koordinacije javnih politika i sami lokalnitet u

podnožju planine Sainte-Victoire, najpoznatije po slikaru Polu Sezaineu, koji je njene izuzetne pejzaže oslikao na preko 100 svojih slika. Ovu činjenicu lokalna ekonomija je izuzetno dobro iskoristila, upućujući posjetioce na obilazak planine Putevima Pola Sezanea. Na ovom putu, koji okružuju izuzetni pejzaži, prolazi se kroz selo Vauvenargues (Vovenarg), gdje se nalazi dvorac porodice Picasso, u kojem je živio i gdje je sahranjen još jedan slikarski velikan, Pablo Picasso. U samom podnožju najvišeg vrha planine Sainte-Victoire, u istoimenoj kući, učesnici putovanja imali su priliku upoznati se sa upravljanjem prostorom za zaštitu od požara, koju je predstavio Patris Berlo.

Proglašenje Grand Sitea iskorišteno je i za promociju regije u smislu vinogradarstva. Cijela Provansa svjetski je prepoznata kao domovina vrhunskih vina, a područje Sainte Victoire po sortama Rose. Pod zaštitnim znakom Cote de Provence- Sainte Victoire, prodaja vina iz ove regije porasla je za čak deset posto! Probati ovo vino i čuti kako se može kvalitetno upravljati lokalnom ekonomijom i promišljati održivi razvoj, implementatori projekta „Baština- pokretač razvoja“ imali su priliku u selu Puyloubier, gdje ih je na ručku dočekao gradonačelnik, Frederic Guinieri (Giniri). Služeći svoje goste delikatesima koje su

pripremili zaposlenici lokalne uprave, predstavio je izuzetan primjer upravljanja, koji, po njegovim riječima, nije zasnovan na bilo kakvim ideologijama, već isključivo na zdravom razumu. Inače, francuski sistem od lokalnog, preko departmanskog i regionalnog, do nacionalnog nivoa, omogućava da se sa svih ovih instanci povuku sredstva za kvalitetne inicijative u cilju poboljšanja kvaliteta života na konkretnom prostoru, što ovaj inženjer po struci, koji već 18 godina volonterski obavlja funkciju gradonačelnika, odlično uspijeva da iskoristi. Tome u prilog najbolje govori činjenica da se broj stanovnika sela godišnje povećava za 18 posto!

Posljednji dan putovanja bio je rezervisan za posjetu gradiću Forcalquier, koji je smješten u okviru parka Luberon. Gradićem dominira citadela, smještena na visokoj stijeni, oko koje je i započelo formiranje grada. Kroz istoriju grada i način upravljanja baštinom, vodič je bio Patrique Coen (Patrik Koen), zadužen za pejzaž, urbanizam, arhitekturu i baštinu u parku Luberon. Kao dobar primjer kako u ovom području tretiraju graditeljsku baštinu, poslužio je slučaj kada je opština odlučila da ne prihvati projekat neophodnog statičkog ojačanja utvrđenja armiranim betonom, već su se, izvan zakonom propisane procedure, a po savjetu

eksperata iz parka Luberon, odlučili za primjenu tradicionalnih tehnika, prije svega suhozida. Na ovom području postoji razvijena mreža zanatlija, privatnih preduzeća i organizacija, koji čuvaju i primjenjuju tehniku suhozida. Područje je poznato i po velikom broju sačuvanih tradicionalnih kuća u sohozidu, koje su sa manjim varijacijama, prisutne i na ostatku Mediterana.

Odličan primjer kako prirodnoj i kulturnoj baštini dati razvojne mogućnosti, koristeći, a ne narušavajući njihovu vrijednost, pronađen je i u selu Limans (Liman), koje je dobitnik francuske nagrade „Eco Quartier 2011“ za ekološku poljoprivrednu kooperativu, koju dodjeljuje Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i energije. Iskustva sela u smislu prostornog planiranja, razvoja poljoprivrede i uopšte života u selu, čuvajući njegove prirodne ljepote, predstavili su gradonačelnik Joel Corbon (Žoel Korbon) i arhitekta Charles Boveu (Šarl Bove). Uslijedila je posjeta selu Volx (Volks), gdje se nalazi ekomuzej „Olivier“, u kojem je predstavljeno maslinarstvo na Mediteranu, od antičkih vremena do danas, kao i izložba tipičnog mediteranskog bilja.

Učesnici u projektu, koji su imali priliku obići Provansu, saglasni su da je to bilo dragocjeno iskustvo. Saglasni su i u vjeri da se saznanja i iskustva koja su donijeli iz Provanse mogu implementirati i u praksama Hrvatske i Crne Gore. Značaj za sam projekat „Baština- pokretač razvoja“ biće vidljiv u svim njegovim segmentima, od analize zakonodavstva dviju država i preporuka koje će proizaći iz projekta, preko modela za participaciju šire javnosti u očuvanju i valorizaciji prirodnog i kulturnog nasljeđa, pa do razvijanja modela za ekonomsku valorizaciju ostavštine i njenog korištenja u svrhu održivog razvoja dviju država.

PR projekta